

مجله علوم و صنایع غذایی ایران

سایت مجله: www.fsct.modares.ac.ir

مقاله علمی-پژوهشی

بررسی غلظت فلزات سنگین در نمونه های مختلف برنج با استفاده از جذب اتمی

عصمت خوری^۱، اکرم آریان فر^{۲*}، مرضیه خوری^۳

۱- گروه علوم و صنایع غذایی، واحد قوچان، دانشگاه آزاد اسلامی، قوچان، ایران.

۲- گروه علوم و صنایع غذایی، واحد قوچان، دانشگاه آزاد اسلامی، قوچان، ایران.

۳- دانشجوی دکتری بهداشت مواد غذایی، دانشگاه فردوسی، مشهد، ایران.

چکیده

اطلاعات مقاله

تاریخ های مقاله :

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۰۵/۱۳

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۱۱/۱۸

کلمات کلیدی:

برنج،

فلزات سنگین،

اسپکتروفتومتری جذب اتمی.

برنج یکی از محبوب ترین غذاهای اصلی انسان است. می تواند آلودگی و فلزات سنگین را از خاک جذب کند و بر سلامت انسان اثر بگذارد. بنابراین لازم است اطلاعاتی در مورد فلزات سنگین برنج و مصرف آنها توسط انسان داشته باشیم. بر این اساس فلزات سنگین کادمیوم، کروم، سرب و نیکل در نمونه برنج از سه منبع ایران، پاکستان، هندوستان و از طریق اسپکتروفتومتر جذب اتمی مورد بررسی قرار گرفت. مقدار فلزات سنگین Ni و Pb ، Cr ، Cd در نمونه های مختلف برنج از 0.04 ± 0.008 تا 0.03 ± 0.004 ، 0.10 ± 0.019 تا 0.00 ± 0.050 ، 0.04 ± 0.092 تا 0.18 ± 0.1 و 0.19 ± 0.01 تا 0.01 ± 0.089 به ترتیب مشاهده شد و بالاترین میزان فلزات سنگین در تاج ملاح و کمترین میزان آن در عبدالسلام بود. مقدار تخمینی روزانه مصرف (EDI) برای انواع مختلف برنج محاسبه شد. غلظت کادمیوم و سرب بیشتر از حد (LOQ) تعریف شده توسط FAO / WHO به استثنای یک برند بود، در حالی که مقدار کروم به طور معنی داری کمتر از LOQ بود. از داده های اخیر مصرف برنج، مصرف روزانه ترکیبات سمی برای جمعیت ایران محاسبه شد. برآورد مصرف روزانه (EDI) برای تمامی فلزات سنگین از طریق مصرف برنج بطور قابل توجهی پایین تر از ADI بود.

DOI: 10.52547/fsct.19.122.247

DOR: 20.1001.1.20088787.1401.19.122.3.6

* مسئول مکاتبات:

a_aria_1443@yahoo.com

۱- مقدمه

برنج (*Oryza sativa*) یکی از منابع کربوهیدرات و انرژی است که مردم ۲۷ درصد انرژی خود را از این محصول به دست می آورند. این محصول بیشترین غلات کشت شده در جهان است و نقش مهمی در مواد غذایی در جمعیت انسانی (۸۵٪) دارد [۱]. علیرغم کاهش تولید مداوم، مشخص شده است که مردم ایران به عنوان یک وعده غذایی معمولی برنج مصرف می کنند [۲]. به دلیل افزایش تقاضا و عدم تولید مناسب، نسبت قابل توجهی از این محصول از کشورهای دیگر وارد می شود. مقدار اضافی فلزات سنگین به ویژه برای کادمیوم، کروم و سرب در دانه های برنج وارداتی از کشورهای مختلف با برخی از تحقیقات نشان داده شده است [۳ و ۴].

برنج کشت شده در منطقه آلوده می تواند سلامت انسان را تحت تاثیر قرار دهد. آلودگی احتمالا از خاک های کشاورزی به سوی محصولات که در این زمینه رشد می کند، ارسال می شود. به طور کلی، برنج می تواند فلزات سنگین و دیگر عناصر سمی را از طریق ریشه هایش از خاک های آلوده و حتی از آب و هوا جذب کند. عوامل متعددی بر میزان مصرف فلزات سنگین در گیاهان زراعی مانند برنج وجود دارد. علاوه بر این، فعالیت های انسانی مانند استفاده صنعتی و کشاورزی، استفاده بی رویه از کود شیمیایی و عوامل کنترل آفات و کنترل آلودگی بی اثر و ناکافی می تواند باعث ورود فلزات سنگین به مواد غذایی شود [۵]. این واقعیت است که سلامت انسان به طور مستقیم تحت تاثیر مواد غذایی می باشد، [۶ و ۷] کادمیوم، کروم، سرب، مس و روی در فاضلاب صنعتی به عنوان رایج ترین فلزات سنگین خطرناک یافت می شود [۸]. مسمومیت Nephron و آسیب اسکلتی در انسان می تواند با کادمیوم ایجاد شود [۹] سرب می تواند اثرات نامطلوب بر سیستم های کلیوی و عصبی داشته باشد و می تواند مانع جفتی را با سمی بالقوه عبور دهد [۱۰]، و همچنین توانایی فکری در کودکان ممکن است با قرار گرفتن در معرض سرب کاهش یابد [۱۱]. کروم برای کلیه، کبد، پوست و اندام های تنفسی مضر است [۱۲]. علاوه بر این، نیکل (نیکل) می تواند در طناب نخاعی، مغز و اندام ها به علت سرطان زایی آن تجمع یابد [۱۳].

در حقیقت، آلودگی فلزات سنگین به دلیل سمیت آنها در دهه های اخیر به موضوع جدی تبدیل شده است. در نتیجه، دستیابی به اطلاعات در مورد غلظت فلزات سنگین در محصولات غذایی در ارزیابی خطر سلامت انسان مهم است [۱۴]. در ایالات متحده، اداره غذا و دارو (FDA) سطوح آستانه فلزات سنگین را در غذاهای مختلف نشان داد و WHO بیشترین بار مصرف هفتگی آنها را در چندین کشور مشخص کرده است [۱۵].

در حال حاضر طیف سنجی جذب اتمی (AAS) به عنوان یکی از بهترین گزینه ها برای تعیین مقدار فلزات سنگین از تکنیک های متعدد به علت هزینه کم طیف سنج و محدودیت های پایین تشخیص می باشد (۱۶). نتایج این تحقیق در مورد میزان فلزات سنگین مانند کادمیوم (Cd)، کروم (Cr)، سرب (Pb) و نیکل (Ni) در انواع مختلف برنج (وارداتی از هند، پاکستان و برنج داخلی) سپس با محدودیت های مجاز تعیین شده توسط WHO / FAO مقایسه می شود. علاوه بر این، مصرف روزانه تخمینی (EDI) محاسبه شد و با مصرف روزانه قابل قبول (ADI) که توسط سازمان جهانی بهداشت / فائو ۲۰۱۱ ارائه شده است مقایسه می شود.

۲- مواد و روش ها

۲-۱- آماده سازی نمونه و تجزیه و تحلیل

در این پژوهش ۹ نمونه برنج به طور تصادفی از سه کشور مختلف انتخاب شدند. طارم از ایران، پدیده، تاج محل، آفتاب و دل از پاکستان و محسن، طبیعت، عبدالسلام و میزبان از هند است از روش هضم مرطوب جهت سنجش فلزات سنگین در نمونه های برنج استفاده شده است. حدود ۵۰ گرم برنج وزن گردید و به مدت ۸ ساعت در آون با دمای ۸۰ درجه سلسیوس با هدف حذف رطوبت و تعیین وزن خشک قرار گرفت. پس از خشک شدن و رسیدن به وزن ثابت، 0.0001 ± 10 گرم برنج به بشر ۲۵۰ میلیلیتر منتقل گردید. نمونه ها به مدت ۴۸ ساعت در دمای ۱۰۵ درجه سلسیوس قرار گرفت. سپس ۵ میلیلیتر هیدروکلریدریک اسید ۳۷٪ و ۵۱ میلیلیتر نیتریک اسید ۶۵٪ به آنها افزوده شد و بعد از گذشت ۱۲۰ دقیقه در دمای آزمایشگاه به آرامی محلول حرارت داده شد تا حجم آن به کمتر از ۲۰ میلی

لیتر برسد. سپس محلول شفاف به دست آمده را بعد از خنک شدن صاف گردید و با نیتریک اسید ۱۰٪ حجمی-حجمی، به حجم ۵۰ میلی لیتر رسانیده شد. برای اندازه گیری غلظت فلزات سنگین از دستگاه جذب اتمی (AAS, Spectra 220 FS, Varian, Palo Alto, CA, USA) استفاده گردید. لازم به ذکر است، تمامی محلولهای استاندارد مصرفی به نوع فلز کادمیوم، سرب، نیکل و کروم، از استاندارد مادر (merck) با غلظت ۱۰۰۰ ppm تهیه شد [۱۷].

جذب روزانه فلزات سنگین کادمیوم، سرب و کروم از طریق حاصل ضرب مقدار فلزات مذکور در مقدار مصرف روزانه و هفتگی برنج محاسبه شد. فرمول زیر این رابطه را نشان میدهد:

$$EDI = \frac{C * DC}{BW}$$

EDI (میلی گرم بر کیلوگرم وزن بدن در روز) روزانه مصرف عنصر برآورد شده است،

C (µg / g) غلظت عنصر برنج

DC (g / day) مصرف روزانه برنج در سرانه مردم ایران است (گرم به ازای هر سرانه در روز) (موسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران، ۲۰۱۰)،

BW میانگین وزن بدن (کیلوگرم) مردم ایران (۶۰ کیلوگرم) است

۲-۲-تحلیل آماری

تمام نمونه ها سه بار مورد آنالیز قرار گرفتند. مقادیر میانگین با انحراف استاندارد (SD) به عنوان نتایج توزیع فراوانی (انحراف استاندارد $\pm$ میانگین) گزارش شدند. داده ها با آنالیز واریانس (ANOVA) با استفاده از نرم افزار Minitab نسخه ۱۷ مورد بررسی قرار گرفتند. آزمون Tukey به منظور بررسی اختلاف قابل توجه بین آزمایشات در سطح اطمینان ۹۵٪ $P = 0.05$ انجام شد.

۳-نتایج و بحث

۳-۱-تجزیه و تحلیل فلزات سنگین

در این مطالعه حاضر، توزیع فلزات سنگین (Pb, Cr, Cd) و (Ni) در نمونه های برنج سه کشور با استفاده از اسپکتروفتومتری

جذب اتمی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج آماری توصیفی برای فلزات سنگین شامل انحراف استاندارد (SD) $\pm$ میانگین برای برنج کشت داده شده داخلی (یک نام تجاری) و برنج وارداتی (هشت مارک) در جدول ۱ نشان داده شده است. مطابق با نتایج (جدول ۱) فلزات سنگین نمونه های برنج انتخاب شده در محدوده 0.008 ± 0.04 تا 0.1 ± 1.28 میکروگرم در گرم متغیر بود. مشاهدات نشان داد که محتوای کادمیوم نمونه های برنج از 0.0 ± 0.4 تا 0.3 ± 4.0 به گرم متغیر است. برنج محسن دارای بالاترین محتوای Cd بود، در حالی که عبدالسلام کمترین مقدار کادمیوم را داشت. براساس نتایج جدول ۱ میانگین غلظت کادمیوم تنها در یک برند پایین تر از حد استاندارد سازمان بهداشت جهانی (۰.۱ میکروگرم در گرم) و استاندارد ملی ایران بود. است [۱۸]. میرالهی و همکاران در سال ۲۰۱۳ نشان داده اند که غلظت کادمیوم در نمونه های برنج به عمل آمده در استان یزد پایین تر از حد مجاز می باشد. که این نتایج با نتایج کار ما مغایرت داشت [۱۹]. همچنین گزارش کردند که کادمیوم در نمونه های برنج بابل تشخیص داده نشده است.

در رابطه با عنصر کروم برنج پدید دارای بالاترین مقدار (0.1 ± 0.5) بود، در حالی که برنج محسن و میزبان کمترین مقدار (0.19 ± 0.10) را داشتند. این مطالعه نشان می دهد که سطح کروم کمتر از حد کمی (LOQ) است. یافته های مشابه توسط ناصری و همکاران (۲۰۱۵) گزارش شده است [۲۰].

برنج دل بالاترین مقدار سرب (0.18 ± 1.28) و برنج پدیده که کمترین مقدار 0.42 ± 0.04 میکروگرم در گرم نشان دادند. همانطور که از جدول ۱ برداشت می شود، غلظت میانگین سرب در نمونه ها (به غیر از یک برند) بالاتر از حد ایمن تعیین شده توسط استانداردهای ایران و فائو / WHO گزارش شده است. این مقدار بسیار پایین تر از مقادیر گزارش شده در نمونه های برنج مورد آزمایش توسط Mirlohi و همکاران (۲۰۱۳) و Naseri و همکاران (۲۰۱۵) بود. بالاترین مقدار نیکل در برنج تاج ملاح گزارش شده است و کمترین مقدار نیکل در برنج عبدالسلام مشاهده شد [۲۰ و ۲۱].

بر اساس نتایج بدست آمده، هیچ اختلاف قابل توجهی بین محتوای کادمیوم و کروم در نمونه های مختلف برنج وجود نداشت. از سوی دیگر آنالیز واریانس (ANOVA) نشان داد که

تفاوت معنی داری بین سرب و نیکل نمونه های برنج وجود دارد. تحقیق کاملاً نزدیک به نمونه های مشابه برنج در سایر مطالعات غلظت فلزات سنگین برنج های تارم، تاج ملاح و پدیده در این انجام شده توسط ناصری و همکاران (۲۰۱۵) بود [۲۰].

Table 1 Heavy metal contents in domestics and imported rice types ($\mu\text{g/g}$ dry weight)

Rice name	Number	Imported from	Cd	Cr	Pb	Ni
Tarom	20	Domestic cultivated	0.30 ± 0.02^a	0.39 ± 0.15^a	0.95 ± 0.21^h	0.78 ± 0.01^e
Padideh	20	Pakistan	0.39 ± 0.04^a	0.50 ± 0.01^a	0.092 ± 0.04^g	0.79 ± 0.04^e
Taj mahal	20	Pakistan	0.32 ± 0.01^a	0.38 ± 0.004^a	1.20 ± 0.22^f	0.89 ± 0.01^f
Aftab	20	Pakistan	0.26 ± 0.00^a	0.33 ± 0.02^a	1.21 ± 0.01^f	0.72 ± 0.03^e
Del	20	Pakistan	0.29 ± 0.02^a	0.39 ± 0.10^a	1.28 ± 0.1^e	0.42 ± 0.06^d
Mohsen	20	India	0.40 ± 0.03^a	0.19 ± 0.10^a	0.34 ± 0.04^d	0.53 ± 0.30^c
Tabiat	20	India	0.26 ± 0.09^a	0.28 ± 0.20^a	0.40 ± 0.18^c	0.30 ± 0.04^a
Abdalsalam	20	India	0.04 ± 0.008^a	0.28 ± 0.20^a	0.47 ± 0.06^b	0.19 ± 0.01^b
Mizban	20	India	0.20 ± 0.01^a	0.19 ± 0.10^a	0.7 ± 0.09^a	0.29 ± 0.15^a
LOQ set by FAO/WHO			0.1	1	0.2	
National standard of Iran			0.06		0.15	

Note: results are means $\pm$ standard deviation. Means within the same column that have no common letters are significantly different ($p < 0.05$).

به عنوان یک مقایسه، میانگین غلظت کادمیوم و سرب در نمونه های برنج از کشورهای مختلف در جدول ۲ ارائه شده است. مطابق با نتایج به دست آمده، غلظت میانگین کادمیوم در دانه های برنج کشورهای مختلف در محدوده $0.02 \mu\text{g/g}$ (DW) تا $0.40 \mu\text{g/g}$ (DW) در کشور فیلیپین تا $0.40 \mu\text{g/g}$ (DW) در کشور چین بود. حالی که برنج های کشور ژاپن دارای 0.002 تا $0.40 \mu\text{g/g}$ (DW) غلظت سرب بود که این مقادیر کمتر از LOQ سازمان بهداشت جهانی FAO / WHO بود. ماکزیمم غلظت سرب موجود در دانه های برنج، برنج های کره ای با مقدار $0.40 \mu\text{g/g}$ (DW) مشاهده شد.

Table 2 Cadmium and lead concentration in rice grain from various country (unit in $\mu\text{g/g}$ (DW))

Country	Sampling	Mean of Cd	Mean of Pb	Reference
China	Field	0.08		Cheng et al, 2006
	Market	0.05	0.062	Qian et al, 2010
	Contaminated site	0.24		Yang et al, 2006
	Contaminated site	0.40	3.10	Zeng et al, 2008
Jamaican	Market	0.08		Johann et, 2012
Japan	Market	0.05	0.002	Shimbo et al, 2001
Korea	Household and market	0.04	0.361	Jung et al, 2005
Philippines	household	0.02	0.014	Zhang et al, 1998
Sweden	market		0.004	Jorhem et al, 2008

محدوده غلظت و درصد عناصر مورد بررسی (Cd, Cr, Pb و Ni) در هر نمونه برنج در شکل ۱ نشان داده شده است. مطابق با این نتایج در مقایسه با غلظت کل فلزات سنگین در هر نمونه برنج، بیشترین مقدار سرب به ترتیب برنج های دل (۵۴٪) برنج میزبان (۵۱٪، عبدالسلام (۴۸٪) و آفتاب (۴۸٪) بود. و سطح سرب در برنج پدیده به طور خاص بسیار کمتر از این برنج ها بود. اگرچه ماکزیمم مقدار نیکل (۴۵٪) متناسب با سایر فلزات در برنج پدیده مشاهده شد. بیشترین مقدار کادمیوم در برنج محسن با ۲۸٪ مشاهده شد. همان طور که در شکل ۱ مشاهده می شود کادمیوم در ۷ برند از نمونه های برنج آنالیز شده کمتر از حد LOQ بود.

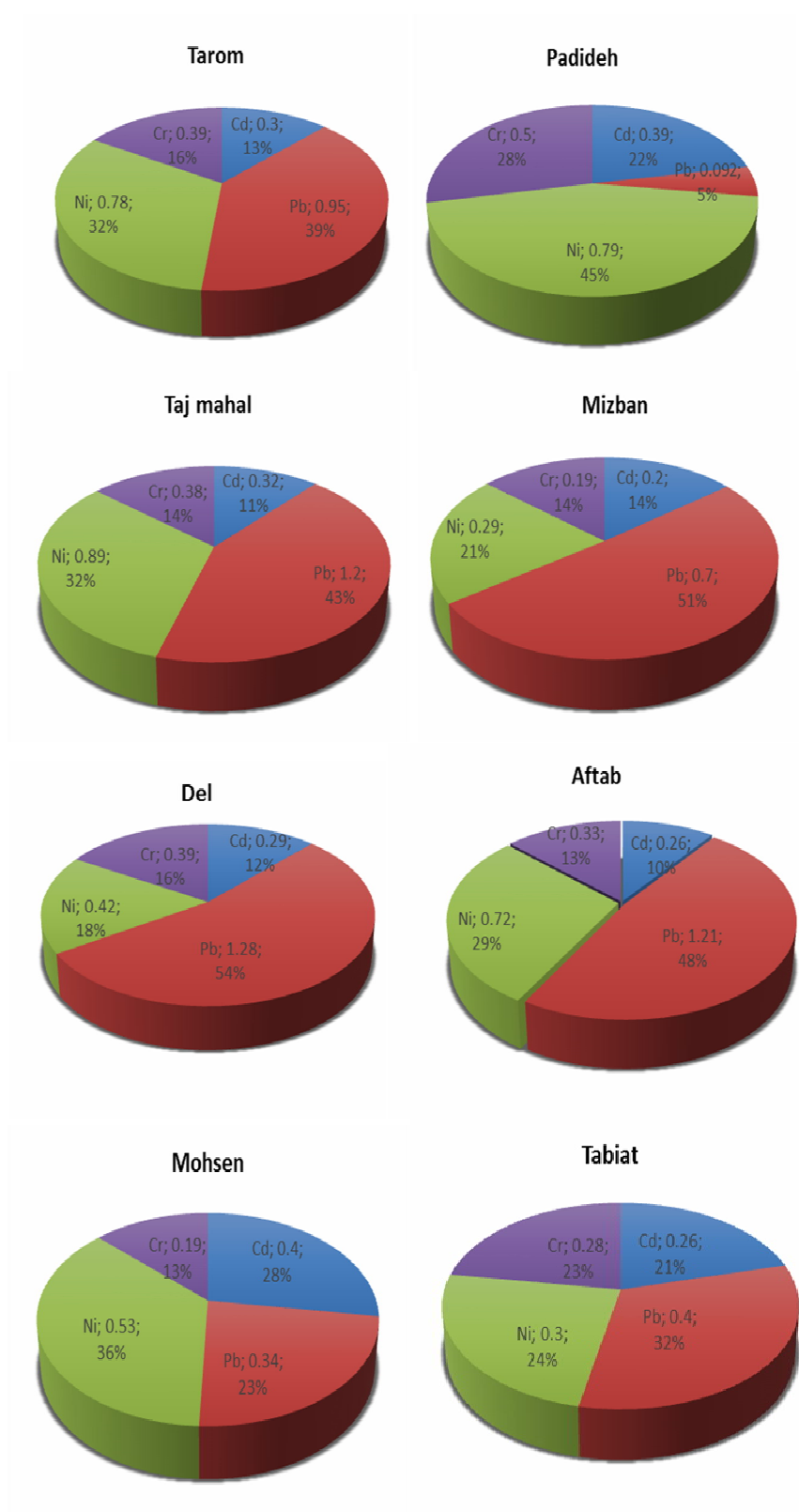

Fig 1 Concentration on heavy metals in different rice samples

بیشترین EDI در نمونه برنج دل مشاهده شد. شکل ۲ میزان مصرف روزانه (EDI) عنصر کروم و نیکل را با محدودیت های مجاز تعیین شده توسط سازمان بهداشت جهانی (WHO / FAO) نشان می دهد. این مطالعه نشان داد که مقدار ADI برای Cr و Ni در نمونه های برنج داخلی کشت شده و وارد شده به طور قابل توجهی پایین تر از حد ایمن است که توسط WHO / FAO تعیین شده است. بر اساس برآورد روزانه مصرف عناصر سمی از مصرف برنج در مطالعه حاضر، مصرف تمام فلزات سنگین از طریق مصرف برنج های مختلف کمتر از ADI تعریف شده توسط سازمان بهداشت جهانی WHO / FAO (۱) بود. بنابراین، مصرف نمونه های برنج مورد بررسی باعث سمیت فلزی ناشی از Pb, Cr, Cd یا Ni نمی شوند.

مواد غذایی حاوی فلزات سنگین مضر می توانند به سلامت انسان آسیب برسانند، بدن انسان به راحتی توسط فلزات سنگین آلوده می شود. [۲۲]. جدول ۳ خلاصه ای از مصرف روزانه کادمیوم، کروم، سرب و نیکل را در برنج مصرف شده می باشد. همانطور که مشاهده می شود در نمونه های برنج، مصرف روزانه کادمیوم (۰,۷۱ میکروگرم بر کیلوگرم وزن بدن)، کروم (۰,۹۱) میکروگرم بر کیلوگرم وزن بدن، سرب (۲,۳۴) $\mu\text{g} / \text{kg}$ وزن بدن و نیکل (۱,۶۳) میکروگرم بر کیلوگرم وزن بدن) با انواع دیگر برنج مورد مقایسه قرار گرفت. نتایج نشان داد که مصرف روزانه کادمیم و کروم در برنج پدیده بیشتر است. در حالی که برنج عبدالسلام و میزبان کمترین EDI از کادمیوم و کروم و را نشان داد. EDI برای سرب در نمونه های برنج در محدوده ۰,۱۷-۲,۳۴ میکروگرم بر کیلوگرم وزن بدن بود و

Table 3 Calculated EDI value for different rice types ($\mu\text{g}/\text{kg}$ body weight)

Rice name	Cd	Cr	Pb	Ni	Total amount
Tarom	0.55	0.71	1.74	1.43	4.43
Padideh	0.71	0.91	0.17	1.44	3.23
Taj mahal	0.58	0.69	2.20	1.63	5.10
Aftab	0.47	0.60	2.20	1.32	4.59
Del	0.53	0.71	2.34	0.77	4.35
Mohsen	0.73	0.35	0.62	0.97	2.67
Tabiat	0.47	0.51	0.73	0.55	2.26
Abdalsalam	0.073	0.51	0.86	0.35	1.79
Mizban	0.36	0.34	1.28	0.53	2.51
ADI	1	3.33	3.57	5	

Note: estimated daily intake for heavy metals based on WHO/FAO guidelines.

۴- نتیجه گیری کلی

غلظت فلزات سنگین در محصولات مختلف تحت تأثیر فعالیت های صنعتی و تجاری قرار گرفته است. در مجموع ۹ نمونه برنج از سه کشور (ایران، پاکستان و هند) و میزان فلزات سنگین (Ni و Pb, Cr, Cd) با استفاده از اسپکتروفتومتری جذب اتمی مورد بررسی قرار گرفت و نتایج آن با استانداردهای بین المللی WHO / FAO مقایسه شد. همبستگی مثبت بین بالاترین مقدار Pb, Cr, Cd و Ni در محسن، پدیده، دل و تاج محل دیده شد. اختلاف معنی داری در میزان فلزات سنگین کادمیوم و کروم در بین نمونه های برنج وجود ندارد. میانگین غلظت کادمیوم و سرب در نمونه های برنج تنها در یک نام تجاری کمتر از حد استاندارد سازمان بهداشت جهانی WHO / FAO بود. از

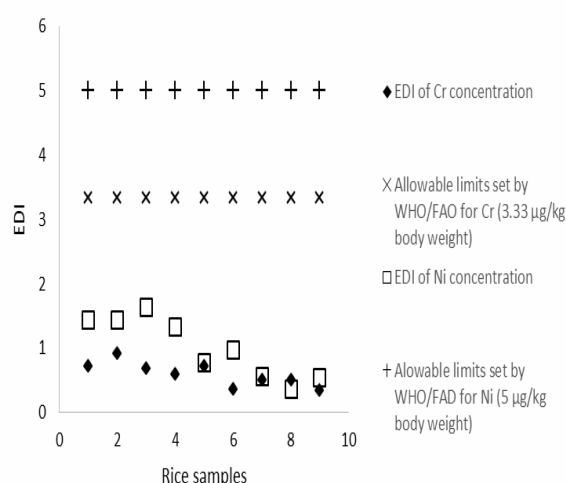

Fig 2 The EDI of Cr and Ni with allowable limits set by WHO/FAO (2011)

- [9] Lars J. Hazards of heavy metal contamination. British Medical Bulletin. 2003;68:167-82
- [10] Gupta S, Pandotra P, Gupta AP, Dhar JK, Sharma G, Ram G, Husain MK, Bedi YS. Volatile (As and Hg) and non-volatile (Pb and Cd) toxic heavy metals analysis in rhizome of *Zingiber officinale* collected from different locations of North Western Himalayas by Atomic Absorption Spectroscopy. Food and Chemical Toxicology, 2010;48:2966-71.
- [11] WHO. Environmental Health Criteria-Inorganic Lead. World Health Organization, Geneva. 1995:165.
- [12] Slavica R, Svetlana D. Determination of chromium in *Mentha piperita* L. and soil by graphite furnace atomic absorption spectrometry after sequential extraction and microwave assisted acid digestion to assess potential bioavailability. Chemosphere. 2010;78:451-56
- [13] Kwon JC, Derakhshan Nejad Z, Jung MC. Arsenic and heavy metals in paddy soil and polished rice contaminated by mining activities in Korea, Catena. 2017;148(1):92-100
- [14] Zhuang P, McBride MB, Xia HP, Li NY, Li ZA. Health risk from heavy metals via consumption of food crops in the vicinity of Dabaoshan mine, South China. Sci. Total Environ. 2009;407:1551-61.
- [15] Parveen Z, Khuhro MI, Rafiq, N. Market basket survey for lead, cadmium, copper, chromium, nickel and zinc in fruits and vegetables. Bull. Environ. Contam. Toxicol. 2003;71:1260-64.
- [16] Al-Othman ZA, Yilmaz E, Sumayli HMT, Soylak M. Evaluation of trace metals in tea samples from Jeddah and Jazan, Saudi Arabia by atomic absorption spectrometry. B Environ Contam Tox. 2012;89:1216-19.
- [17] AOAC. Official Methods of Analysis of AOAC. 14th ed. Arlington, Virginia, USA
- [18] World Health Organisation (WHO). Joint FAO/WHO food standards programme codex committee on contaminants in foods. Fifth Session. The Hague, Netherlands, 21-25 March. 2011.
- [19] Zazoli M, MOhseniBandpei A, Ebrahimi M, Izanloo H. Investigation of cadmium and lead contents in Iranian rice cultivated in

داده های محاسبه شده، غلظت سرب بیشترین قابلیت جذب به فلزات سنگین را در ۹ نمونه مختلف برنج یافت. از سوی دیگر، Cd دارای پایین ترین میانگین قابلیت جذب فلزات سنگین در مقایسه با سایر فلزات سنگین داشت. خطرات بهداشتی برای مصرف کننده مورد بررسی قرار گرفت و نتایج نشان داد که مصرف تمام فلزات سنگین از طریق مصرف برنج های مختلف کمتر از ADI تعریف شده توسط سازمان بهداشت جهانی WHO/FAO است. بنابراین، مصرف نمونه های برنج مورد بررسی ممکن نیست باعث سمیت فلزی شود.

۵- منابع

- [1] FAO. FAO statistical databases. Food and Agriculture Organization; 2004 [cited 2002 Jul 9]. Available from: <http://apps.fao.org/>.
- [2] Jahed Khaniki G, Zazoli, M. Cadmium and lead contents in rice (*Oryza sativa*) in the north of Iran. International Journal of Agriculture & Biology. 2005;7(6):1026-9.
- [3] Batista BL. Determination of essential (Ca, Fe, I, K, Mo) and toxic elements (Hg, Pb) in Brazilian rice grains and estimation of reference daily intake. Food and Nutrition Sciences. 2012;3:129-34.
- [4] Jung MC, Yun ST, Lee JS, Lee JU. Baseline study on essential and trace elements in polished rice from South Korea. Environmental Geochemistry and Health. 2005;27(5-6):455-64.
- [5] Duruibe J, Ogwuegbu M, Ekwurugwu J. Heavy metal pollution and human biotoxic effects. International Journal of Physical Sciences. 2007;2(5):112-18.
- [6] Goyer RA, Clarkson TW. Toxic effects of metals, In: Klaassen CD. Casarett and Doll's Toxicology: the Basic Science of Poisons, 6th ed., McGraw Hill Press, New York, 2001
- [7] Sichul L, Yu-Young K, Youngsook L, and Gynheung A. Rice P1B-Type Heavy-Metal ATPase, OsHMA9, Is a Metal Efflux Protein. Plant Physiol. 2007;145(3):831-842.
- [8] Wojnárovits L, Földváry CM, Takács E. Radiation-induced grafting of cellulose for adsorption of hazardous water pollutants: a review. Radiat. Phys.Chem. 2010;79:848-62.

- health risk associated with the use of untreated mining wastewater for irrigation in Lechang, China. *Agric. Water Manag.* 2006;84:147–52.
- [26] Zeng FR, Mao Y, Cheng WD, Wu FB, Zhang GP. Genotypic and environmental variation in chromium, cadmium and lead concentrations in rice. *Environ Pollut.* 2008;153:309–14.
- [27] Johann MR, Antoine LA, Fung H, Grant CN, Dennis HT, Lalor GC. Dietary intake of minerals and trace elements in rice on the Jamaican market. *Food Compos Anal.* 2012;26:111–21.
- [28] Shimbo S, Zhang ZW, Watanabe T, Nakatsuka H, Naoko MI, Higashikawa K, Ikeda M. Cadmium and lead contents in rice and other cereal products in Japan in 1998–2000. *Sci Total Environ.* 2001;281:165–75.
- [29] Zhang ZW, Subida RD, Agetano MG, Nakatsuka H, Inoguchi N, Watanabe T, Shimbo S, Higashikawa K, Ikeda M. Non-occupational exposure of adult women in Manila, the Philippines, to lead and cadmium. *Scientific Total Environ.* 1998;215:157–65.
- [30] Jorhem L, Astrand C, Sundstrom B, Baxter M, Stokes P, Lewis J. Elements in rice from the Swedish market: 1. Cadmium, lead and arsenic (total and inorganic). *Food Additive Contamination.* 2008;25:284–92.
- Babol region. *Asian Journal of Chemistry.* 2010;22(2):1369–76.
- [20] Naseri M, Vazirzadeh A, Kazemi R, Zaheri F. Concentration of some heavy metals in rice types available in Shiraz market and human health risk assessment. *Food Chemistry.* 2015;175:243–8.
- [21] Mirlohi M, Morekian R, Azadbakht L, Maracy M. Heavy metal distribution frequency in Iranian and imported rice varieties marketed in central Iran, Yazd, 2012.
- [22] He Y, Pedigo CE, Lam B, Cheng Z, Zheng Y. Bio accessibility of arsenic in various types of rice in an in vitro gastrointestinal fluid system. *Journal of Environmental Science and Health - Part B Pesticides, Food Contaminants, and Agricultural Wastes.* 2012;47(2):74–80.
- [23] Cheng WD, Zhang GP, Yao HG, Wu W, Xu M. Genotypic and environmental variation in cadmium, chromium, arsenic, nickel and lead concentrations in rice grains. *Journal of Zhejiang University Science B.* 2006;7:565–71.
- [24] Qian YZ, Chen C, Zhang Q, Chen Z, Li M. Concentrations of cadmium, lead, mercury and arsenic in Chinese market milled rice and associated population health risk. *Food Control.* 2010;21:1757–63.
- [25] Yang QW, Lan CY, Wang HB, Zhuang P, Sh WS. Cadmium in soil-rice system and

Assessment of heavy metals in different rice samples by atomic absorption

Khoorie, E.¹, Arianfar, A.^{2*}, khoorie, M.³

1. Department of Food Science and Technology, Quchan Branch, Islamic Azad University, Quchan, Iran.
2. Department of Food Science and Technology, Quchan Branch, Islamic Azad University, Quchan, Iran.
3. Ph.D. student, Department of Food Hygiene, Ferdowsi University, Mashhad, Iran.

ARTICLE INFO	ABSTRACT
Article History: Received 2019/ 08/ 04 Accepted 2020/ 02/ 06	Rice is one of the most popular staple food of population. . It can absorb contaminants and heavy metals from the soil and affect human health.. Therefore it is necessary to have information about the heavy metals in rice and intake of them by human. Based on this, heavy metals cadmium, chromium, lead and nickel in rice samples were studied from three sources: Iran, Pakistan, India and atomic absorption spectrophotometer The amount of heavy metals of Cd, Cr, Pb and Ni in various rice samples ranged from 0.04 ± 0.008 to 0.40 ± 0.03, 0.19 ± 0.10 to 0.50 ± 0.0, 0.092 ± 0.04 to 1.28 ± 0.1 and 0.19 ± 0.01 to 0.89 ± 0.01 respectively. The highest total heavy metals was observed in Taj mahal and the lowest in Abdalsalam. Estimated daily intake (EDI) value was calculated for different rice types. The concentration of cadmium and lead were above limit of quantification (LOQ) defined by FAO/WHO except one brand, whilst the chromium amount was significantly lower than LOQ. From recent rice consumption data, the estimated daily intakes of toxic compounds were computed for Iranian population. Estimated daily intake (EDI) for all heavy metals through imported and domestic cultivated rice consumption was considerably lower than the ADI.
Keywords: Rice, Heavy metals, Atomic absorption Spectrophotometry.	
DOI: 10.52547/fsct.19.122.247 DOR: 20.1001.1.20088787.1401.19.122.3.6 *Corresponding Author E-Mail: a_aria_1443@yahoo.com	